ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2023/HC-A/12
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އަޙްމަދު ޢަލީ، ޖަނަވަރީމާގެ، ލ.ކަލައިދޫ
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް: ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ ކައުންސިލް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ފައިސާ ހޯދުން (އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވުން)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޖީދު

އިސްފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޢު

ނިމުނު ތާރީޚް: 22 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1446 / 23 ޑިސެންބަރު 2024

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

13 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1444

05 ޖަނަވަރީ 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 23/O13C/2020
- ނިންމި ތަން: ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ބާވަތް: ފައިސާ ހޯދުން (އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވުން)
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 05 އޮކްޓޫބަރު 2020
- ނިމުނު ތާރީޚް: 09 ނޮވެންބަރު 2022

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

އަހްމަދު ޢަލީ، ޖަނަވަރީމާގެ، ލ.ކަލައިދޫ

ހާޟިރުވި ވަކީލު:

އަބްދުއްރައޫފު އިބްރާހީމް، މއ. ވޯސައިޑް 410 ފްލެޓް، މާލެ

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް

ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ ކައުންސިލް

ހާޟިރުވި ވަކީލު:

ޖައުފަރު ރަޝީދު، ދަފްތަރު ނަސ 7499، މާލެ

މަދަނީ- ފައިސާ ހޯދުން (އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވުން)- ހުކުމަށް ވާސިލްވި ސަބަބު ބަޔާންކޮށްފައި ނުވުން

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޖީދުގެ ރައުޔު، (މި ރައުޔަށް އިސްފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަރީފު އަދި ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޢު ތާއީދު ކުރައްވާފައި)

މައްސަލައިގެ ތަޢާރަފު

1. މިއީ ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 23/O13C/2020 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ލ.ކަލައިދޫ، ޖަނަވަރީމާގެ، އަޙްމަދު ޢަލީ (ދރއ ކާޑު ނަންބަރު: A024726) ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބެލި ޤަޟިއްޔާއެވެ. މިޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ ކައުންސިލެވެ.

ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދަޢުވާ

2. ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 23/O13C/2020 ޤަޟިއްޔާގައި ކުރެވުނު ދަޢުވާއަކީ، ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ ކައުންސިލްގެ ފަރާތުން ލ.ކަލައިދޫ، ޖަނަވަރީމާގެ، އަޙްމަދު ޢަލީއަށް ކުލީބިމެއް ގޮތުގައި ދޫކޮށްފައިވާ ބިމަށް ގަވާއިދުން ފައިސާ ދައްކަމުން ނުގެންދާ ކަމަށް ބުނެ، އެބިމަށް އެރާތަސަން އެކިގޮތްގޮތުން ލިބެންޖެހޭ ކުލި ކުރުމަށާއި، އެބިން ބޭނުންކުރުން ހުއްޓުވައިދިނުމަށް އަދި ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ ކައުންސިލްގެ ފަރާތުން އަޙްމަދު ޢަލީ އަށް ދައްކަވާގޮތަށް ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާއެވެ.

ދަށު ކޯޓުގެ ހުކުމް

3. ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 23/O13C/2020 ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމް ކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތައިންނެވެ.

"ދޫނުފަހަ، ލ.ކަލައިދޫ ކައުންސިލްގެ ފަރާތުން ލ.ކަލައިދޫ، ޖަނަވަރީމާގެ، އަޙްމަދު ޢަލީއަށް ކުލިބަދަލުގެ ގޮތުގައި ދޫކޮށްފައިވާ ބިމަށް ޤަވާއިދުން ފައިސާ ދައްކަމުން ނުގެނެސްދީ، އެބިން މިހާރުވެސް އަޙްމަދު ޢަލީ ބޭނުންކުރަމުންދާތީވެ، އެބިމަށް މިހާތަނަށް އެކިގޮތްގޮތުން ލިބެންޖެހޭ ކުއްޔާއި، އަދި އެބިން މިހާރުވެސް ބޭނުންކުރަމުންގެންދާތީވެއާއި، އެކަންތައް ހުއްޓުވައިދިނުމަށް ލ.ކަލައިދޫ ކައުންސިލް އިދާރާއިން ހުށަހެޅި މައްސަލައިގާ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އަޙްމަދު ޢަލީއަށް ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ ބިމުގެ ބިމު ކުލީގެ ގޮތުގައި މިހާތަނަށް ދައްކަންޖެހޭ -/57000 (ފަންސާސް ހަތްހާސް ރުފިޔާ) މިއަދުން ފެށިގެން 01 (އެކެއް) މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދައްކައި ހަވާލު ކުރުމަށް އަޙްމަދު ޢަލީއަށް އަންގައި، ބިން ކުއްޔަށް ދޫކުރުމުގެ އެއްބަސްވުމުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ އެއްގޮތްވާގޮތުގެ މަތިން ބިމުގައި ހުރި ގޮތްއެގޮތުގައި ކުރެވިފައިވާ ބިނާތައް ފިލުވައި އެއްޗެހިން ހަރުއެއްޗެހިން އުފުލާ އަޙްމަދު ޢަލީގެ ތަކެތި ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ ބިމުން ނެރެ، ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ ބިމާއި ބިމުގައި ކުރެވިފައިވާ އިމާރާތްތައް މިއަދުން ފެށިގެން 01 (އެކެއް) މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ލ.ކަލައިދޫ ކައުންސިލާއި ހަވާލުކުރުމަށް އަޙްމަދު ޢަލީއަށް އަންގައި، ހުކުމްކޮށް މިޤަޟިއްޔާ ނިންމިއްޖެވެ."

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

4. ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 23/O13C/2020 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އަޙްމަދު ޢަލީގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި 04 (ހަތަރެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާފައި ވެއެވެ.

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާ އަކީ:** މަދަނީ މައްސަލައިގައި ހުކުމް އިއްވުމަށްފަހު، ދެވި ހުކުމުގެ އަސާސް ވަގުތުން ހަވާލުކުރުން ދޫނުވާނެކަމާއި އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރެކްޓިސް ޑިރެކްޝަނާއި މައްސަލަ ނިންމާ ދުވަހު ހަވާލުވުމާ ހަވާލުކުރަންޖެހޭކަން އެނގޭއިރު، ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 23/O13C/2020 ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމް އިއްވި ދުވަހު ހަވާލުކޮށްފައިވާ، "ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރެކްޓިސް ޑިރެކްޝަން" ގައި އެބުނާގޮތަށް ފަސްޖެހިއްޖެ ރުޖޫޢަކީ (ވާސިލުވެ) ސަބަބުތަކެއް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާތީ، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރެކްޓިސް ޑިރެކްޝަން SCPD-02/2021 އާ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކޮށްދީ ނުކުތާއެވެ.

- **ދެވަނަ ނުކުތާ އަކީ:** ކަލައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 23/O13C/2020 ޤަޟިއްޔާގައި ދުވަހު އިއްވުމަށްފަހު، ހަވާލާދީފައިވާ ޝަރީޢަތް ހިންގުން ގޮތުގެ ޤަވާޢިދާ ރިޢާޔަތްކޮށް "ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރެކްޓިސް ޑައިރެކްޝަން SCPD-02/2021 ގެ 3 އަދި 5 ވަނަ ނަންބަރާ ހިލާފަށް ބަދަލުގެނެސް، " ޝަރީޢަތް ހިންގުން ގޮތުގެ ރިޢާޔަތް" ތަޢާރުޟުކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

- **ތިންވަނަ ނުކުތާ އަކީ:** މިމައްސަލަގައި ހިމެނޭ އެއްބަސްވުމަކީ ދަރަނިވެރިޔާގެ ދެމެދު ވެވޭ މަދަނީ އެއްބަސްވުމެއްގައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ކަންކަން ފުރިހަމަވުމާ އެއްބަސްވުމެއްކަމާއި އަދި އެއްބަސްވުމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ސޮއިކޮށްފައިނުވާން ކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، އަދި އެކަމަށް[1] އެއެއްބަސްވުމުގައިވާ ތާރީޚުގެ ފަހުގެ ތާރީޚެއްގައި އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރުމަން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ޙާސިލުކުރުމަށް އަންގާފައިވުމުން އެނގޭއިރު، އެއްބަސްވުމަކީ މިދަރަނިވެރިޔާގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ޝަރުޠު ހަމަޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ބުނުއްވާ ހުރިކަމުގެ ބާރުއަޅުއްވަމުން، ގާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ވަސިއްޔާތުގެ ގާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، (ށ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ ހިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

- **ހަތަރުވަނަ ނުކުތާ އަކީ:** ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ ކޯޓުން ސާބިތުވާ އަޑުއަހައި ދަރަނި ބިން ކޯއްޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ގޮތުން ފައިސާ އެއްބަސްވުމެއް ނެތައިރު، އެގޮތަށް އެއްބަސްވުމެއް ފައިސާ ކަމަށް ނިންމާފައިވަނީ، ޙުކުމްކުރައްވާފައިވާ ވަކިފަރާތަކަށް ނުލައި އިންސާފުން ޝަރީޢަތް ހިންގުމުގެ ޙައްޤުން މަޙްރޫމުވާ ގޮތަށް، އަދި މައްސަލަތައް ނިންމުމުގައި ވަސިއްޔާތުން ޙަމަލުކުރަންޖެހޭ ކަމަށް

[1] އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ނަކަލުކުރެވިފައި

ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުޞޫލާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ވާހަކަ

5. އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާ އަދި ދެވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅޭގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުން ހުކުމް އިއްވާ، ތަޔާރުކުރި ޚުލާޞާ ރިޕޯޓުގައި ހުކުމަށް ވާޞިލުވި ގޮތެއް އަދި އެއްވެސް ސަބަބެއް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާކަމާއި މިއީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރެކްޓިސް ޑައިރެކްޝަން SCPD-02/2021 އާ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމަށާއި މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޚަދީޖާ ހަސަން ޒަސިއްހާ (ނަންބަރު 2020/SC-A/100) އާ ވެސް ޚިލާފު ކަމަށެވެ. މީގެ އިތުރުން ޚުލާޞާ ރިޕޯޓުގައި ނުހިމެނޭ އާ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނޭގޮތަށް، މުޅިން އައު ނުކުތާތަކެއް ހިމެނުމުން ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޚުލާޞާ އެކުލަވާލާފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރެކްޓިސް ޑައިރެކްޝަން SCPD-02/2021 އާއި، މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުގެ ގިނަ ނިންމުންތަކާ ޚިލާފު ކަމަށެވެ.

6. މީގެ އިތުރުން މައްސަލައިގެ މައުޟޫއާ ގުޅޭގޮތުން ފާހަގަކުރި އިސްތިއުނާފީ ތިންވަނަ އަދި ހަތަރުވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ބުނެފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުން މި މައްސަލައާ ގުޅުވާލި އެއްބަސްވުމުގެ މައްސަލައާ ގުޅޭ އެއްބަސްވުމެއް ނޫން ކަމަށް ބުނެ އެކަން ހުށަހެޅުމުން ދަށު ކޯޓުން އެކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށެވެ. އެގޮތުން އެ އެއްބަސްވުމަކީ ހައްދުންމަތީ އަތޮޅު ކައުންސިލާއެކު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

7. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުގެ ހުކުމް ބާޠިލްކޮށްދިނުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުރައްދުވާ ފަރާތުގެ ވާހަކަ

8. އިސްތިއުނާފަށް ފުރަތަމަ އަދި ދެވަނަ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ ކައުންސިލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުން ޝަރީޢަތްނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ގެނައި ބަދަލެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ބުނެދީފައިވާކަމަށާއި، ބަދަލުގައި ގެނައުކަމަށް ބެލި ނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފަށް ބަހައްޓަ ގެއްލިފައިވާކަމަށެވެ.

9. މީގެ އިތުރުން އިސްތިއުނާފަށް ތިންވަނަ އަދި ހަތަރުވަނަ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ ކައުންސިލުން ބުނެފައިވަނީ އެއްބަސްވުމުގައިވާ ތަރުތީބުގައި ސަރުކާރުންނަމަވެސް، ޖިންސީ ދެފަރާތުގެ ވާހަކަދެކެވުން އެނގޭ ކަމަށާއި އެއްބަސްވުމާ ގުޅުންހުރި ލިޔެކިޔުން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ކަމަށެވެ. އަދި އެއްބަސްވުންތަކުގައި އެއީ ސްޓޭޓުގެ އަޓޯ އެދިފައިނުވާ ކަމަށާއި މިއީ މަސްލަހަތަށް ބަދަލުގައި އަނބުރާ ކަމެއް ނޫން ކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުރައްދުވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

10. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުރައްދުވާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުގެ ޙުކުމް ދަމަހައްޓައިދިނުމަށެވެ.

ދަށު ކޯޓުން ޙުކުމަށް ވާސިލުވި ސަބަބު ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށް ފާހަގަކުރި އިސްތިއުނާފަށް ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

11. އިސްތިއުނާފަށް ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުން ޙުކުމް ކުރިއަށް ޙުކުމަށް ވާސިލުވި ސަބަބެއް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ފަހުން މައްސަލައިގެ ފުރިހަމަ ރިޕޯޓު ދޫކުރިއިރު ޙުކުމަށް ވާސިލުވި ސަބަބުތަކާއި އެކަށީގެން ނުކުތާތައް ހިމަނާފައިވާ ކަމަށާއި މިއީ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ކަމާބެހޭ ޕްރެކްޓިސް ޑިރެކްޝަން އަދި ކަމާގުޅޭ ނިޒާމުތަކާ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމަށެވެ.

12. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **އަޙްމަދު އިސްމާޢީލް ވ. ޚަދީޖާ ޙަސަން**[2] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލަށް ބަލާއިރު، މައްސަލައިގެ ބުރުދަން ފަސޭހައާރު ވާސިލުވި އެއްވެސް ސަބަބެއް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ، އެ ބުރުދަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް ކުރިމަތިވުމަށް ކޮށްފައިވާ ބުރުދަނެއްކަމަށް ނުބެލެވޭނެ ކަން އެނގެއެވެ.[3] ހަމައެހެންމެ މައްސަލައިގެ ހުކުމް ވަޒަންކުރެވޭތީ އެހެނިހެން ބެހެއްޓުން ދެފަރާތުގެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޚަސްމުންނަށް ސާފުކޮށް އޮޅުންފިލާނެހެން ބަޔާންކުރަންވާނެކަމާއި ވަކި ހެއްކެއް އެއްޗެހި ކުރިޔަށް ސަބަބުތަކެއް ބަޔާންކުރަންވާނެކަން އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ބުރުދަން ވާސިލުވި ސަބަބުތަކެއް ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ އެކަމަކީ އިސްތިއުނާފު ބަދަލް އުނިކަން އަންނަނި ކަމެއްކަންވެސް އެ ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކުރައްވާފައި ވެއެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިމިފައިވަނީ 19 މާރިޗު 2021 ތާރީޚުގައެވެ.

13. މިހާރު އިސްތިއުނާފުގައި މި ބަލާ ދަޢުވާ ކޯޓުގެ މައްސަލަ ނިމިފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **އަޙްމަދު އިސްމާޢީލް ވ. ޚަދީޖާ ޙަސަން**[4] ޤަޟިއްޔާގައި އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު އުސޫލުތަކަށް ކަނޑައެޅުމުގެ 1 (އެކެއް) އަހަރުދުވަހު ފަހުން ދުވަސްވަރުން 2022 ނޮވެންބަރު މަހުގައި ކަން އެނގެން އޮތެވެ. މައްސަލައިގެ ބުރުދަން ކުރިމަތިކުރަ ޚަސްމުންނާ ބަލާފުކުރުމުން ޝުރޫޠު ތިރީގައި ނުކުތާތައް އަލިއަޅުވާލައިފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

13.1. މައްސަލައިގެ ޝުރޫޠު

2. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/100 ޤަޟިއްޔާ
3. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/100 ޤަޟިއްޔާގެ 37 ވަނަ ނުކުތާ
4. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/100 ޤަޟިއްޔާ

13.2. ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާ 1 (ހުށަހެޅުނު ދައުވާގެ ޚުލާޞާ ބަޔާންކުރެވިފައި)

13.3. ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާ 2 (ހުށަހެޅުނު ދައުވާގެ ޚުލާޞާ ޝަރީޢަތުން އިއްވި ގޮތަށް ނަކަލުކޮށްފައި)

13.4. ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާ 3 (ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތުން ދިން ޖަވާބުގެ 3 ޕޮއިންޓަށް ހަމަނުވާ ޚުލާޞާ)

13.5. ހުކުމް

14. ދަށު ކޯޓުގެ ހުކުމަށް ބަލާއިރު، ފައިސާ ދެއްކުމަށާއި، ބިން ކައުންސިލާ ހަވާލުކުރުމަށް އަޙްމަދު ޒަކީ އަށް އަންގާ ހުކުމެއް ކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ޚުލާޞާ ރިޕޯޓުގައި ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އެ ހުކުމަށް ވާސިލުވި އެއްވެސް ސަބަބެއް، ހުށަހެޅުނު އެއްވެސް ހެއްކެއް އަދި ހެކި ވަޒަންކުރިގޮތެއް އެއްވެސް ނުކުތާއެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން ދަށު ކޯޓުން ކުރި ހުކުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **އަޙްމަދު އިސްމާޢީލް ވ. ޙަމީދާ ހަސަން**[5] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާ "ހުކުމަށް ވާސިލުވި ސަބަބު ބަޔާންކުރަންވާނެ" އުސޫލާ ޚިލާފަށް އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގެ ޚިލާފަށް ދަށު ކޯޓުން ކޮށްފައިވާ ހުކުމެކެވެ. ހުކުމް ކުރި ދުވަހު ދަށު ކޯޓުން ދޫކޮށްފައިވަނީ ޚުލާޞާ ރިޕޯޓެކެވެ. އެ ޚުލާޞާ ރިޕޯޓުގައި ހުކުމަށް ވާސިލުވި ސަބަބުތައް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާތީ އެ ހުކުމަކީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއްގެ ކުރިމަތިން ކޮށްފައިވާ ހުކުމެއްކަމަށް ބެލެވޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތެވެ.

ހުކުމް ކުރުމަށްފަހު ދަށު ކޯޓުގެ ރިޕޯޓަށް ބަދަލު ގެނެސްފައިވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރި އިސްތިއުނާފު ދެވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

15. ދަށު ކޯޓުން ހުކުމް ކުރުމަށްފަހު ޚަސްމުންނަށް ދޫކުރި ޚުލާޞާ ރިޕޯޓަށް ފަހު، އޭގެ އެތައް ދުވަހެއް ފަހުން ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް ދޫކުރިއިރު، ޚުލާޞާ ރިޕޯޓުގައި ނުހިމެނޭ މުޅިން އަލަށް ނުކުތާތަކެއް ހިމަނާފައިވާ ކަމަށާއި މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރެކްޓިސް ޑިރެކްޝަން SCPD-02/2021

5. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/100 ޤަޟިއްޔާ

ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރާއި 5 ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފަށް ދަށު ކޯޓުން ކޮށްފައިވާ ކަމެއްކަމަށް އިސްތިއުނާފު ދެވަނަ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

16. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު SCPD-02/2021 ޕްރޮސީޖަރަލް ޑައިރެކްޝަންގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ހަމަޖެހުމަށް ބަލާއިރު، 5 ވަނަ ނަންބަރުގެދަށުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ މައްސަލައިގެ ހުކުމްކުރި ދުވަހު ދޫކުރާ ޖަޖްމަންޓްގައި އަމުރުކުރާ ނުވަތަ ހިސާބު ކުރުމުގެ ނުވަތަ އަދަދެއް ނުވަތަ ތާރީޚެއް ނުވަތަ މިފަދަ ކަންކަން އަންގައިދޭ މައުލޫމާތުތައް ހިމެނުމުގައި ކުށެއް ދިމާވެފައިވާނަމަ، ނުވަތަ އަތްމަތިން ވޮށްޖެހިފައިވާ އަކުރެއް ނުވަތަ ބަހެއް އިސްލާހުކުރުމަށް ޖިހަތަކުން އެކަން ބަދަލުކޮށް އެ ޖަޖްމަންޓަށް ގެނެސްދެވޭނެ ކަމަށެވެ.

17. ހަމައެހެންމެ އެ ޕްރޮސީޖަރަލް ޑައިރެކްޝަންގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެދަށުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުމުގެ ރިޕޯޓް އެކުލަވާލުމުގައި ހިމަނަންވާނީ ޖުމްލަ އިތުރު ދުވަހު ފަސްޖެހިފައިވާ ސާފުކޮށް ހަސްތުންނާ ހަމަޖެހިފައިވާ ޖަޖްމަންޓްކަމަށެވެ.

18. މި އިސްތިއުނާފުގައި ބެލޭ މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުގެ ހުކުމާ ގުޅުގައި ބުނެވެން ވާސިލުވި އެއްވެސް ސަބަބެއް، ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅި އަދި ހުރި ވަޒަންކުރެވޭނެ ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން ކުރިންވެސް ބަޔާންކުރެވިއްޖެއެވެ. ނަމަވެސް ދަށު ކޯޓުން ބުނެވޭ ކުރިމަތިވާ ހުސްމުނިނަން ދުވަހު ހުރުވާ ގުޅިބަށް ފަހު، އެގޮތް ދެވަހެއް ފަހުން، ބުނެވެން ވާސިލުވި ސަބަބެއްގެ ހިމެނޭގޮތުން 25 (ފަންސަވީސް) ނުކުތާ ހިމެނޭ ތަފްސީލީ ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުމުގެ ރިޕޯޓް ދުކުންފައިވާކަން އެނގެން އޮވެއެވެ. މިއީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރާ ފަދައިން، އެކަމަށް ބައްލަވާލެއްވުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު SCPD-02/2021 ޕްރޮސީޖަރަލް ޑައިރެކްޝަނާ ޚިލާފު ކަމެއްކަމެވެ. ހަމައެހެންމެ މިއީ ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ އުސޫލުތަކާ ވެސް ޚިލާފުކަމެއްކަމަށް ފާހަގަކުރަމެވެ.

19. މި ނުކުތާތަކުގައި މިފަދައިން ކަނޑައެޅުން ދިއުމުން ދަށު ކޯޓުން ބެލި މައްސަލައިގެ މައްޗަށާ ގުޅޭގޮތުން ހުށަހެޅުން އިސްތިއުނާފީ ޒިންމާއަކީ އަދި ހަމަތްވަނީ ނުކުތާއަކީ ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި މިނިވަންކަމާއި ނިޔާވެ

ނިންމަން ފެންނަގޮތް

20. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން، ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 23/O13C/2020 ފަސްޚުއްޔާގެ ޙުކުމް ބާޠިލްކޮށް، އެ މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށްޓަކައި ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ރައްދުކުރުމަށް މިގޮތުގެ މަތިން މި މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

އިސްފަންދިޔާރު ޙުސައިން ޝަރީފުގެ ރައުޔު؛

21. ފަންދިޔާރު ޙުސައިން މަޖީދުގެ ރައުޔާއި އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަންދިޔާރު ޙަސަން ސަޢީދުގެ ރައުޔު؛

22. ފަންދިޔާރު ޙުސައިން މަޖީދުގެ ރައުޔާއި އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

23. މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ޙުކުމް ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލަތަކުގެ ޤަވާއިދުތަކުން ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޤަވާއިދުތަކުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[6] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތުންނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް ހުށަހަޅަން ހަވާލުކުރެވިއްޖެނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ފަސްކުރުމަށް ހާލަތެއް ޝަރީޢަތުންނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް

---

6. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ހަސްފުށުނާ ހަވާލުކުރާ ތާރީޚެވެ.[7] އެހެންނަމަވެސް ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ހުކުމާ އަދި ބިނާކޮށްފައިވެސް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިފައެވެ.[8]

- <u>ހުކުމް:</u>

ދެންފަހެ، އިސްތިއުނާފު ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުރުމުން، ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 23/O13C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމް ބާތިލުކޮށް، އެ މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅުނު ދަޢުވާ އަލުން ބެލުމަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ހައްދުންމަތީ ކަލައިދޫ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ތަޙުވީލުކޮށް، މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

އިސްފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު | ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު (ރިޔާސަތު) | ފަނޑިޔާރު ހަސަން ޝަފީޢު

---

7. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)
8. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ)